

Sociale media en community-vorming

Pioniersplek Noorderlicht Breda

Twittergemeenschap, facebookcommunities, linkedingroepen. Het zijn allemaal vormen van gemeenschap die online te vinden zijn. Mijn kennismaking met deze communities is een paar jaar geleden begonnen, toen ik samen met een collega gevraagd werd het missionaire verlangen van de Protestantse Gemeente te Breda vorm te geven. In onze zoektocht naar nieuwe vormen van kerk-zijn ontdekten wij de sociale media als hulpmiddel daarbij.

Op de sociale media delen mensen onder andere de trivialiteiten van hun leven, het gewone, het alledaagse.

In de pioniersplek Noorderlicht zoeken wij naar verbindingen tussen het alledaagse en het heilige. Daarnaast vormen zich op de sociale media gemeenschappen rondom mensen of gedeelde interesses. Inmiddels is er ook een online gemeenschap NoorderlichtBreda ontstaan. De vraag is nu hoe die online gemeenschap zich verhoudt tot de offline gemeenschap.

In dit artikel ga ik in op de vragen hoe het Noorderlicht bruggen probeert te slaan tussen het alledaagse en het heilige en hoe community-vorming in deze pioniersplek werkt, door te vertellen over de ontwikkelingen

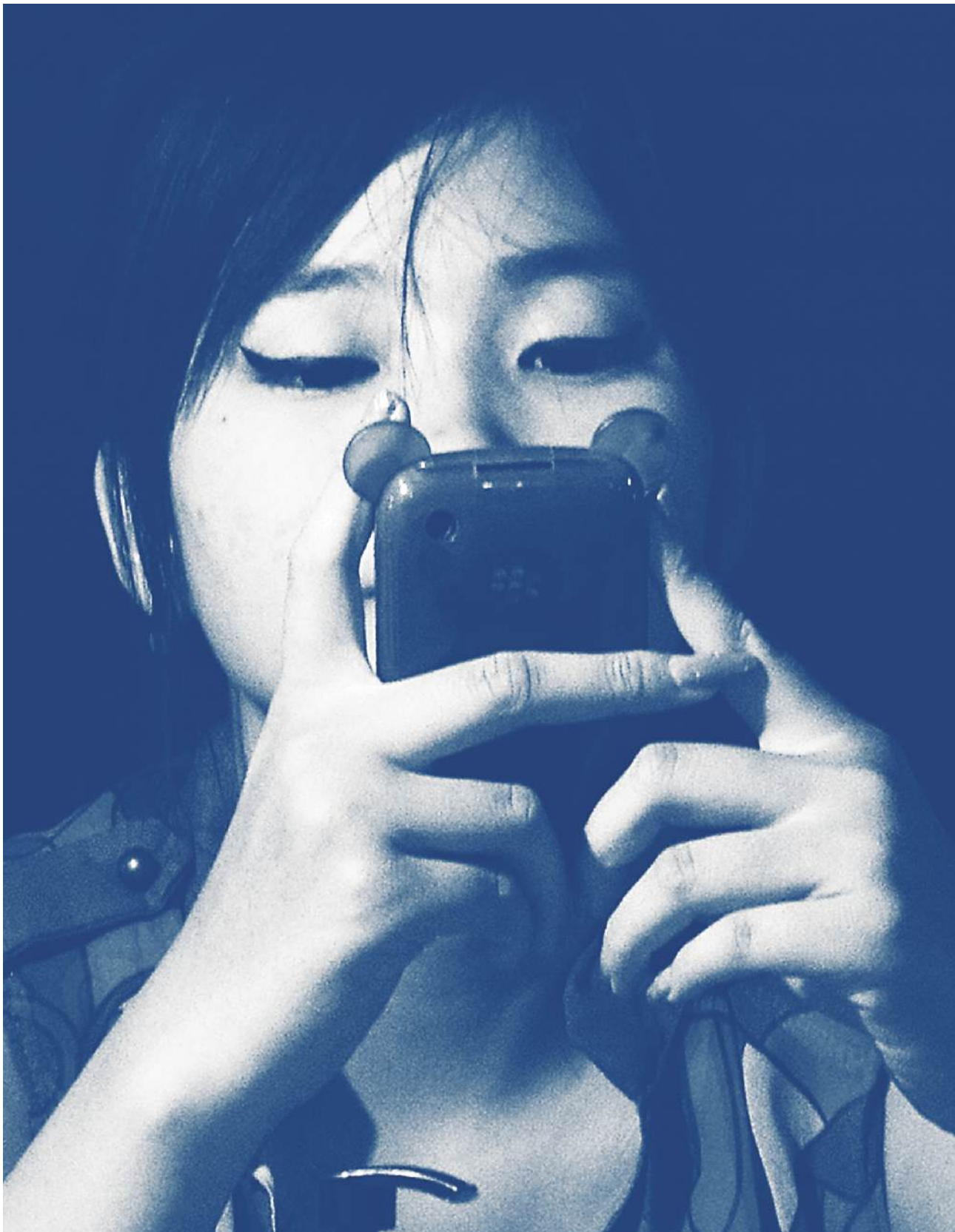
binnen de pioniersplek Noorderlicht en de ervaringen die ik als predikant daarin heb opgedaan.

Noorderlicht

De naam Noorderlicht verwijst naar de kerkwoning van waaruit wij ons werk doen. Wegens gebrek aan eigen kerkgebouw was de woning in gebruik als ontmoetingsplaats voor gemeenteleden uit de wijk Breda-Noord. Nadat deze functie zo goed als weggefallen was, vonden wij het een goed idee om deze plaats en naam te eren door onder diezelfde naam te gaan pionieren.

Noorderlicht inspireerde ons tot het volgende mission statement: 'Noorderlicht is een beeld voor het verrassende, creatieve en

inspirerende licht van God, op plaatsen waar wij dat niet verwachten. Dit licht daagt ons uit sporen hiervan te ontdekken in het leven van alledag en daar vorm en stem aan te geven. Het Noorderlicht is zo veelkleurig als de regenboog en zo dynamisch als de Geest.’

De pioniersplek Noorderlicht in Breda heeft drie poten: online – een interactieve website ‘Spelen met geloof’; en offline – vieringen in de binnenstad van Breda; en activiteiten.

Context

De pioniersplek heeft een plaats binnen een bredere context. Onze huidige samenleving typeren wij als een netwerksamenleving. Mensen organiseren zich tijdelijk rond een bepaald belang, interesseveld of geloofs-richting. Zij komen elkaar in een ander verband mogelijk niet tegen. Wij zijn als knooppunten in wijdvertakte netwerken. De kerk is één van die netwerken geworden. Er is sprake van secularisatie in de vorm van een sterke afname in kerkelijkheid in Nederland. Wij zijn ons meer bewust van de wereld om ons heen en streven tegelijkertijd naar authenticiteit, als uiting van toenemend individualisme.

Communicatiemiddelen zijn toegenomen. Via de smartphone zijn wij altijd bereikbaar en kunnen wij bijna alles met anderen regelen. Binnen de technische mogelijkheden van communicatie blijkt *face-to-face*-contact in *real life* nog niet vervangen.

Interactieve website

Dat een frisse website een onderdeel zou worden van de pioniersplek was voor ons duidelijk. Toch dachten wij, toen de eerste

ontwerpen voorlagen, nog geheel in de lijn van een informatieve site. Bezoekers zouden daar het aanbod ontdekken en wij konden onszelf, maar vooral onze boodschap presenteren.

De kerk en internetpionier Boele Ytsma brachten ons op andere gedachten. Tijdens een workshopdag onder Ytsma’s leiding werden wij meegenomen in de ontwikkelingen op het internet, van web 1.0 naar web 2.0. Ytsma, die zelf een Ning-community ‘Zoekend Geloven’ was gestart, vertelde over de kracht van Twitter, Facebook en andere internetcommunities.

Wat ons aansprak was de interactieve mogelijkheid van deze communities. Wij wilden dat onze pioniersplek gemeentestichtende trekken zou krijgen. Door het starten van een webcommunity zou dat gestimuleerd kunnen

Een persoonlijke reactie versterkt de ander nog meer en daarmee de gemeenschap

worden. Tevens zijn internetcommunities passende organisatiegestalten in een netwerksamenleving.

Als probleem zagen wij dat elke internet-community vraagt om lidmaatschap. Liever wilden wij een interactieve site, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, zonder een drempel van lidmaatschap, maar met *moderation* van de reacties. De website NoorderlichtBreda werd vanuit die gedachte gebouwd.

Om een brug te kunnen slaan naar de interactieve website onderkenden wij dat het nodig was om ook op de sociale media present te zijn. Onze presentie op netwerken als Hyves, Facebook en Twitter zijn ook een uitdrukking van de missionaire inzet: ‘zijn waar de mensen >

zijn'. Juist daar waar mensen zich bewegen en uiting geven aan hoe ze leven en mens zijn, te midden daarvan moet ook de kerk zijn en meebewegen met wat daar gaande is.

Meeleven in de trivialiteiten van het bestaan, het alledaagse, is zeer goed mogelijk via de sociale media, omdat mensen op die plek daar veel van laten zien. Het is een uitdaging om op een speelse manier een verbinding te leggen met het christelijk geloof. Omdat de sociale media het gesprek faciliteren is dat zeer goed mogelijk. Als pastor kun je op een eenvoudige manier luisteren naar mensen en reageren. Het gesprek krijgt daarmee pastorale trekken. Door

***Door luisteren en reageren
krijgt het 'social media'-gesprek
pastorale trekken***

gebruik te maken van de eenvoudige knop 'vind ik leuk' of 'respect' geef je als pastor mensen erkenning in hun alledaagse bestaan. Het feit dat je dit doet als pastor, kan de waarde van deze erkenning voor mensen vergroten.

Wat mensen van hun leven laten zien op de sociale media, beschouw ik onder meer als een uiting van hun religieus oerverlangen erkend te worden in hun bestaan, hoe triviaal zich dat misschien ook aandient. Door als volgers op de sociale media elkaar erkenning te geven, door een statusupdate in Facebook te 'liken', in Hyves te 'respecteren' of op Twitter 'favoriet' te maken, bouw je mee aan een online gemeenschap. Wie de moeite neemt een persoonlijke reactie te geven, versterkt de ander nog meer en daarmee de gemeenschap.

**Digitale presentie en gevolgen in
real life**

Hyves

Zoals te verwachten viel waren het vooral pubers die mij op Hyves uitnodigden om vriend te worden. Mijn pagina was te vinden onder de naam ds. Janneke Nijboer. Ik wilde daarmee duidelijk maken dat ik daar aanwezig was in mijn ambt van predikant en dat de vriendschapsrelatie ongelijkwaardig was. Je zou kunnen zeggen dat mijn aanwezigheid op Hyves vooral presentiepastoraal gekleurd was. De andere groep op Hyves waren veelal moeders van jongeren in deze doelgroep.

Het resultaat van mijn presentie op Hyves is dat de jongeren die ik op zondag in mijn eigen kerkelijke gemeente tegenkwam, mij vertrouwen gaven, door bijvoorbeeld zich actief in te zetten voor een jeugddienst die ik samen met hen ging houden. Door wat ik op Hyves al van ze gelezen had, wist ik waar hun interesses lagen en hun talenten. Daarnaast werd ik door hen gevraagd mee te denken in het maken van een Hyves-account voor hun eigen jongerengroep. Online en offline community liepen dooreen.

Facebook

Na de livegang van de website bleek het een gemis dat er nergens een online community zichtbaar was. De website hadden wij niet op die manier willen bouwen – vanwege het lidmaatschap, maar er bleek wel steeds meer behoefte aan online ontmoeting. In eerste instantie was mijn persoonlijke

Beeld uit boekje 'Chatten', Annemarie Bon

facebookaccount gekoppeld aan de NoorderlichtBreda-website.

We maakten een communitypage met de naam NoorderlichtBreda. Voordeel van deze communitypage is dat het gemakkelijker is mensen uit te nodigen voor *real life events* zoals een Noorderlichtviering. De post komt nu niet meer binnen via de privépersoon Janneke Nijboer, maar via de pastor van Noorderlicht. Het uitnodigen voor een Noorderlichtviering of een andere activiteit via Facebook blijkt een handige tool. Mensen reageren of ze wel of

Verbinden van het alledaagse met het heilige is heel goed mogelijk op sociale media

niet komen en geven soms ook een reden op waarom ze wel of niet aan de activiteit zullen deelnemen. Deze feedback is belangrijk bij het interpreteren van het bezoekersaantal van een activiteit.

Een gemeenschapspagina zoals op Facebook biedt de mogelijkheid elkaar als communityleden te herkennen en geeft de vrijheid op elkaar te reageren. Wie elkaar vinden via de sociale media en elkaar bevestigen door de ander als vriend toe te voegen, vormen samen een gemeenschap. Eerst dachten we dat mensen anoniem wilden blijven, maar het bleek dat een heel aantal Noorderlichtvrienden best zichtbaar wilden zijn via Facebook. Het aantal 'vind ik leuk's' groeit gestadig en er komt interactie op gang tussen de vrienden en de Noorderlichtpastores. Er ontstaat een internetgemeenschap. Deze internetgemeenschap wordt door middel van links steeds verwezen naar de interactieve website.

Twitter

Ook op Twitter groeit een gemeenschap die betrokken is bij NoorderlichtBreda. Twitter gebruik ik voor korte berichten van allerlei aard. Persoonlijke informatie en aankondigingen van Noorderlichtactiviteiten gaan door elkaar heen. Daarnaast probeer ik, waar dat kan, te reageren mede vanuit mijn pastorale intuïtie. Als signalen dat er ook via Twitter iets van gemeenschap ontstaat zie ik: retweets van bezinnende tweets, gebeden, Noorderlichtactiviteiten, verwijzingen naar de website, interactie met andere tweeps, de groei in het aantal volgers en vragen om gebed.

On- en offline community

Via google-analytics zien wij het aantal bezoekers van de site. Vaste bezoekers en unieke bezoekers worden onderscheiden. Gemeten wordt ook hoe lang de bezoeker gemiddeld op de pagina blijft. Deze gegevens laten zien dat er zo'n duizend bezoekers per maand zijn en dat de bezoekers er lang genoeg blijven om inhoud te lezen.

Gaandeweg heb ik ontdekt dat mensen via Twitter, Facebook, Hyves en soms ook via LinkedIn eerder reageren op iets dat ze hebben gelezen op de website NoorderlichtBreda, dan via de reactiemogelijkheden op de site zelf. Het effect van hun bezoek in de vorm van een reactie op de site blijft relatief vaak uit. De gemeenschapsvorming is vooral zichtbaar op de community facebookpagina en op Twitter.

Voorlopige conclusies

Het verbinden van het alledaagse met het heilige is heel goed mogelijk door middel van

de sociale media. Het alledaagse dient zich daar voortdurend aan en het vraagt om een creatieve en pastoraal ingestelde houding om dit te verbinden met het heilige. Veel van ons leven als mensen speelt zich af in de trivialiteiten. De sociale media geven de pastor en de gemeenschap online kans op het gewone leven van mensen betrokken te zijn.

Het blijft moeilijk om precies te meten wat de resultaten zijn van het gebruik van de sociale media op de offline activiteiten. Dat er mensen via de sociale media mee gaan doen aan een

Juist daar waar mensen uiting geven aan hoe ze leven moet ook de kerk zijn

activiteit is zonder meer aan te tonen. De gemeenschap die daardoor ontstaat is fluïde en tijdelijk. Toch merk ik dat door deelname aan een activiteit mensen daarna, in zoverre ze dat nog niet deden, elkaar gaan volgen op de sociale media. Als mensen elkaar vaker online en offline ontmoeten wordt het gevoel bij elkaar te horen versterkt en groeit gemeenschap. <

Janneke (drs. J.) Nijboer is sinds 1995 predikant binnen de Protestantse Kerk in Nederland. Ze kreeg in 2009 een missionary opdracht in Breda en ontwikkelde samen met een collega de pioniersplek NoorderlichtBreda. Binnen dit project profileerde zij zich als predikant actief op de sociale media. Sinds kort is zij als predikant verbonden aan de Protestantse Gemeente te Noordwijk voor de doelgroep 25- tot 45-jarigen. ds.j.nijboer@gmail.com